

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Військово-юридичний інститут
Кафедра загальновійськових дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник кафедри
загальновійськових дисциплін
полковник   Станіслав КОРОЛЬОВ
« ____ » _____ 20__ р.

ЛЕКЦІЯ № 9
з навчальної дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ТАКТИКА»

Модуль 3. «Механізований взвод в основних видах бойою (дій)»

Змістовий модуль 3.1. «Взвод в основних видах бою»

Заняття 3.1.3. «Механізований взвод у наступі»

Харків

Тема: Механізований взвод в наступі

Навчальний потік: 4 курс інституту

Час: 90 хвилин.

Місце: лекційна аудиторія.

Навчальні і виховні цілі:

Вивчити:

- роль і місце взводу в наступі;
- умови переходу взводу до наступу;
- дії взводу щодо організації наступу в різних умовах бойової обстановки;
- дії взводу на різних етапах наступу;
- порядок роботи командира взводу щодо організації наступу.

Ознайомити з правилами ведення робочої карти командира

Виховувати:

- почуття глибокої відповідальності щодо особистій підготовці по управлінню взводом в загальновійськовому бою;
- інтерес до вивчення дисципліни, тактичний і воєнно-технічний кругозір.

Навчальні питання і розподілення часу:

№ з/п	Зміст заняття, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступна частина	5
II	Основна частина:	80
	1. Бойове застосування взводу в наступі.	50
	2. Робота командира взводу з організації наступу.	30
III	Заклучна частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

- мультимедійний проектор Inphocus;
- слайди за темою лекції, підготовані за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. Взвод, відділення, екіпаж. – Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. – 228 с.
2. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України Частина II. Батальйон, рота. – Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. – 320 с.
3. Тактика механізованих підрозділів (механізований взвод): Навчальний посібник / Похнатюк С.В., Андрієнко А.М., Слободянюк Р.В., Вірко Є.В., Шишков В.А., Годій М.В., Антонов Г.А. – Львів: НАСВ, 2016. – 472 с.
4. Тактика: підручник / В. В. Вішняков, Г. А. Дробаха, А. А. Каленський, Є. Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 735 с.
5. Альбом схем. Тактичні дії механізованих підрозділів. – Л.: НАСВ, 2018. – 70 с.
6. Тактика загальновійськових підрозділів. Навчальний посібник. — Київ: НАОУ, 1998, с. 27...49.
7. Рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах. Методичний посібник. К., ГУ БП СВ, 2002.

8. Аналіз ведення антитерористичної операції та наслідків вторгнення Російської Федерації в Україну у серпні-вересні 2014 року. Генеральний штаб Збройних Сил України. Режим доступу: www.mil.gov.ua/content/other/anliz_rf.pdf.

9. Війна на Донбасі. 2014 – 2016 рр. [Текст] : зб. наук. праць за матеріалами ІІ Всеукр. наук. військ.- істор. конф., 20 квітня 2017 р. / Нац. військово-історичний муз. України. – К., 2017. – 290 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДЕННЯ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також необхідно дати стисло характеристику навчальної літератури, яка рекомендується. Крім того у вступі лектор має коротко нагадати курсантам можливості взводу в бою, його місце в бойовому порядку роти і можливості самостійного виконання бойових завдань, засоби підсилення, варіанти шиккування у наступі, умови успішного їх виконання.

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати її зв'язок із майбутньою діяльністю військового фахівця.

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення. Викладення матеріалу повинно супроводжуватися демонстрацією слайдів.

При викладанні **першого питання** особливу увагу слід звернути на розкритті умов переходу взводу до наступу та відмінності дій взводу при організації наступу в різних умовах. Необхідно добитися чіткого розуміння курсантами способів ведення наступу, особливостей створення бойового порядку, атаки у пішому порядку і на бойових машинах, порядку подолання мінно-вибухових та інших інженерних загороджень, дій при оволодінні переднім краєм і у глибині оборони противника. При розгляданні питання доцільно використовувати проблемний діалог, застосовуючи знання, що були отримані курсантами при вивченні організації наступу механізованого відділення.

При викладанні **другого питання** основну увагу слід звернути на розкриття послідовності та обсягу роботи командира взводу по організації наступу і в ході ведення наступу. Особливу увагу слід звернути на питання організації взаємодії, бойового забезпечення, управління і зв'язку. При викладанні питання доцільно активно використовувати проблемний діалог, спираючись при цьому на схожість організації роботи командира взводу і командира відділення, з якою студенти уже ознайомлені.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання курсантів.

ВСТУП

Попередня лекція була присвячена питанням організації та ведення оборонного бою, усвідомили, що оборона здійснюється з метою відбиття наступу сил противника, які переважають, завдання йому максимальних втрат, утримання важливих районів (об'єктів) місцевості та створення сприятливих умов для переходу в наступ.

На сьогоднішній лекції (слайд 2) ми почнемо вивчати організацію наступального бою механізованого взводу та тактики його дій в різних умовах бойової обстановки. Лекція вміщує загальні підходи до цих питань і носить оглядовий характер. Матеріал лекції буде широко застосовуватися при вивченні конкретних питань тактики взводу і тому має важливе значення у вашій тактичній підготовці. За темою «Механізований взвод у наступі» у цьому семестрі крім лекції буде проведено групова вправу – 4 год. і тактичне заняття – 6 год.

Основним джерелом інформації по даній темі є Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України Частина II. Батальйон, рота. – Київ: Командування Сухопутних військ Збройних Сил України, 2016. – 320 с.

Виходячи з оборонного характеру воєнної доктрини України, вважається, що на початку війни оборона буде найважливішим і найбільш розповсюдженим видом бою, ніж наступ. Але це не визначає, що наступ – менш важливий вид загальновійськового бою. *Оборона і наступ знаходяться в діалектичному зв'язку* один з одним: на окремих етапах оборонного бою реалізуються наступальні дії, наприклад, проводяться контратаки, а під час ведення наступу підрозділи вимушено або для реалізації тактичного замислу ведуть оборонні дії.

Саме наступ є тим видом бою, який призводить до досягнення перемоги над противником.

Сунь-цзи назвав наступ вищим мистецтвом ведення війни. Тільки завдяки наступальності, зухвалості, вважав він, можна зруйнувати плани противника. Свої погляди, як використовувати переваги наступу він виклав так: «Якщо у тебе сил в десять разів більше, ніж у противника, – оточи його з усіх боків; якщо у тебе сил в двоє більше, поділи його на частини; якщо ж сили рівні, зумій з ним битися; якщо сил менше – зумій оборонятися від нього; якщо у тебе взагалі що-небудь гірше, зумій ухилитися від нього...».

1. Бойове застосування взводу в наступі (слайд 3)

1.1 Мета наступу (слайд 4)

Наступальний бій – вид загальновійськового бою, який проводиться з метою розгрому (знищення) противника та оволодіння важливими районами (рубежами) місцевості або об'єктами.

1.2 Сутність наступального бою (слайд 5)

Наступальний бій полягає в:

- ураженні противника всіма засобами, які є;
- рішучій атаці;

- просуванні у глибину його бойового порядку;
- знищенні та полоненні живої сили;
- захопленні озброєння і військової техніки, матеріальних засобів;
- оволодінні визначеним районом (рубежем) місцевості, об'єктом.

1.3 Зміст наступального бою (слайд 6)

Наступальний бій взводу (відділення, танка) включає послідовне виконання тактичних завдань, основними з яких є:

- зайняття вихідного положення для наступу;
- висування до рубежу переходу в атаку і розгортання в бойовий порядок;
- подолання інженерних загороджень і природних перешкод;
- атака і знищення противника на передньому краї оборони, оволодіння визначеним об'єктом;
- розвиток наступу у глибині оборони і переслідування противника.

1.4 Види наступального бою

У залежності від положення й характеру дій противника взвод (відділення, танк) може наступати (слайд 7):

- на противника, який обороняється;
- на противника, який наступає (шляхом ведення зустрічного бою);
- на противника, який відходить (переслідуванням) (слайд 8, рис. 1.1).

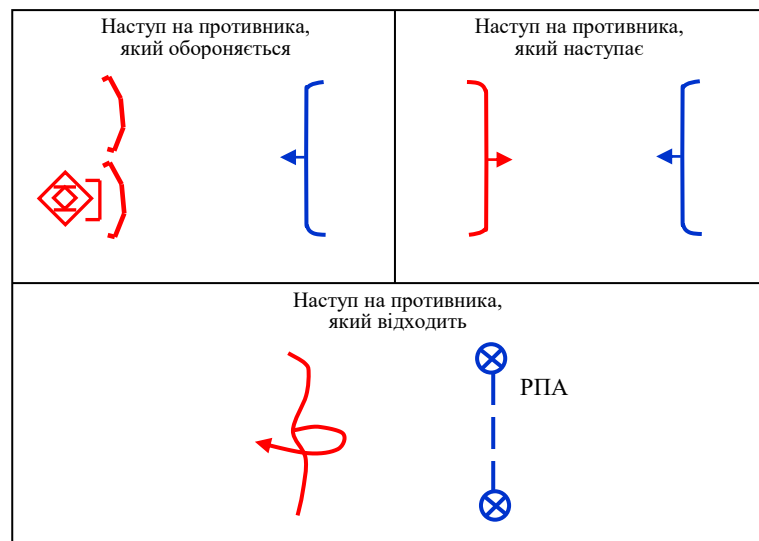

Рис. 1.1. Види наступального бою

1.5 Способи переходу в наступ на противника, який обороняється (слайд 9)

Мистецтво наступального бою, рівень його розвитку багато в чому визначаються тим, як, яким способом підрозділи переходять у наступ.

По відношенню до противника підрозділ перед наступом може перебувати у безпосередньому зіткненні з ним (в обороні – після відбиття атаки противника, у вихідному положенні – після перегрупування або зміни) або у вихідному районі, який зайнятий на значному віддаленні від переднього краю його оборони. Вибір способу переходу в наступ буде визначатися рівнем

технічного оснащення підрозділів, готовністю противника до оборони і ступенем нанесеного йому вогневого ураження.

У залежності від приведених вище факторів, *наступ на противника, який обороняється здійснюється:*

- висуванням із глибини (з ходу);
- із положення безпосереднього зіткнення з ним.

Наступ на противника, що займає підготовлену оборону, як правило, здійснюється з *положення безпосереднього зіткнення з ним*, а на того, що поспішно перейшов до оборони, – *висуванням із глибини (з ходу)*.

1.5.1 Наступ з висуванням із глибини (з ходу)

Сутність цього способу (слайд 10) переходу в наступ полягає у тому, що підрозділи під прикриттям ударів авіації й вогню артилерії, висуваючись із глибини, послідовно розгортаються з похідного у передбойовий та бойовий порядок і безупинно переходять в атаку.

Наступ з ходу взвод здійснює з *вихідного району*, в якому здійснюється підготовка до наступу. Ці райони, як правило, вибираються з боку від напрямку майбутнього наступу на такій відстані від переднього краю оборони противника, яке б виключало вплив його далекобійної артилерії по військах, які знаходяться в цих районах, і ведення активної радіолокаційної розвідки наземними засобами. Крім того, на висування до переднього краю оборони противника у цьому випадку повинен витратитися мінімальний час.

У вихідному районі взвод знаходиться у постійній готовності до відбиття можливого нападу противника, для чого обладнуються фортифікаційні споруди.

Як правило, відстань вихідних районів складає де кілька десятків кілометрів.

З метою забезпечення організованого висування, розгортання у бойовий порядок і одночасної атаки противника призначаються (слайд 11):

- маршрут висування;
- вихідний пункт;
- рубежі (пункти) розгортання;
- рубіж переходу в атаку;
- за умов атаки механізованих підрозділів у пішому порядку – рубіж спішування (слайд 12, рис. 1.2, слайд 13).

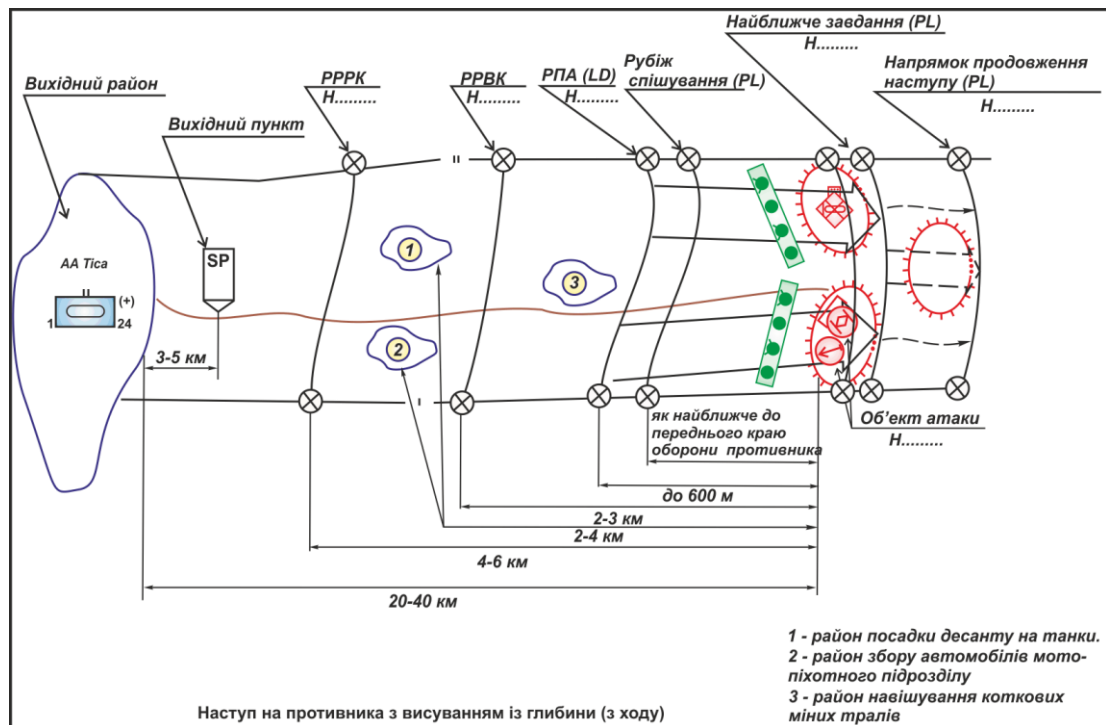

Рис. 1.2. Райони та рубежі, які призначаються під час наступу з ходу

Маршрут висування, як правило, вказується від вихідного пункту (рубежу) до рубежу розгортання у ротні колони, після чого підрозділи прямують колонними шляхами. Маршрут висування вибирається по дорогах, які мають природні маски, з таким розрахунком, щоб підрозділи мали можливість висуватися приховано та з максимальною швидкістю.

Рубежі розгортання підрозділів визначаються з таким розрахунком, щоб забезпечити високий темп їх висування і зменшити ймовірність ураження вогневими ударами противника.

Вихідний пункт (рубеж) призначається для своєчасного початку висування підрозділів з вихідного району. Віддалення вихідного пункту (рубежу) від вихідного району може досягати 5 – 10 км, що забезпечує витягування колони батальйону із засобами посилення й початок руху із заданою швидкістю.

Рубіж (пункт) розгортання у взводні колони призначається з метою забезпечення послідовного та організованого розгортання роти з похідного порядку в бойовий. Він призначається, у міру можливості, за складками місцевості, на відстані **2-3 км** від переднього краю оборони противника, а на відкритій місцевості і на більшій відстані і має виключати ураження колон вогнем протитанкових засобів ближньої дії, гармат, БМП та іншої зброї піхоти. Висування до нього здійснюється у складі роти. Із досягненням ротою рубежу розгортання у взводні колони взвод без зупинки виходить на свій напрямок і стрімко продовжує просування до рубежу переходу в атаку.

Рубіж переходу в атаку вибирається так, щоб вихід на нього здійснювався приховано, а його віддалення забезпечувало ведення дійсного вогню з основних видів зброї взводу і досягнення переднього краю оборони противника у встановлений час (**“Ч”**). Оскільки механізовані і танкові

підрозділи з переходом в атаку повинні взаємно підтримувати один одного вогнем, віддалення цього рубежу від переднього краю оборони противника не може бути більшим, ніж дальність дійсного вогню кулеметів та автоматів. Отже рубіж переходу в атаку призначається на віддаленні **до 600 м** від переднього краю оборони противника. Залежно від умов місцевості і характеру оборони противника віддалення може бути іншим. З виходом на нього взвод розгортається в лінію бойових машин, витримуючи при цьому напрямок руху для виходу на призначений об'єкт атаки.

Рубіж спішування призначається якнайближче до переднього краю оборони противника в місцях, що укриті від вогню його кулеметів і протитанкових засобів ближнього бою противника. Іноді він може збігатися з рубежем переходу в атаку, бути попереду або більш віддаленим. Він має забезпечити безпечність від розривів своїх снарядів та мін (гранат), досягнення високої швидкості атаки і найменше напруження зусиль особового складу механізованих підрозділів. З досягненням рубежу спішування особовий склад висаджується з БМП (БТР), розгортається в бойову лінію і продовжує наступ у пішому порядку.

Для узгодження дій механізованих, танкових, гранатометних підрозділів з артилерійськими підрозділами, що ведуть вогонь із закритих вогневих позицій, призначається *рубіж безпечного віддалення від розривів своїх снарядів і мін*. Безпечним віддаленням для особового складу, який атакує противника в пішому порядку, вважається **400 м**; для БМП (БТР) – **300 м**; для танків – **200 м**.

Для посадки на танки механізованих підрозділів на віддаленні **2-4 км** від переднього краю оборони противника призначається *рубіж посадки десантом на танки*. Зазвичай він обирається в місцях, що забезпечують приховану і швидку посадку.

Залежно від обстановки і характеру місцевості віддалення цих пунктів (рубежів) може бути іншим.

1.5.2 Наступ із положення безпосереднього зіткнення з противником

Сутність переходу в наступ із положення безпосереднього зіткнення з противником полягає (слайд 14) в тому, що, наступ підрозділів здійснюється в заздалегідь створеному бойовому порядку з положення оборони після перегрупування або зміни підрозділів. Проведення вказаних заходів зумовлюється потребою створення необхідної переваги в силах і засобах над противником для досягнення успіху в наступальному бою. Робота командирів підрозділів щодо організації наступу здійснюється на місцевості. При такому способі переходу в наступ підрозділи мають можливість вивчити противника і місцевість. Однак вони змушені перебувати відносно тривалий час у зоні впливу вогневих і розвідувальних засобів противника ближньої дії.

Як видно із визначення сутності, у випадку наступу із положення безпосереднього зіткнення з противником можливо декілька варіантів дій. Основні з них: перший – перехід у наступ з положення оборони після *перегрупування*; другий – зайняття вихідного положення для наступу після *висадки з глибини і зміни підрозділів, які діяли попереду*.

Наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником (слайд 15) починається у заздалегідь створеному бойовому порядку з *вихідного положення для наступу*, яке для взводу складається з:

- ділянки траншеї;
- прилеглих до неї ходів сполучення;
- вогневих позицій БМП (БТР) і доданих вогневих засобів на вихідній позиції роти (слайд 16, рис. 1.3).

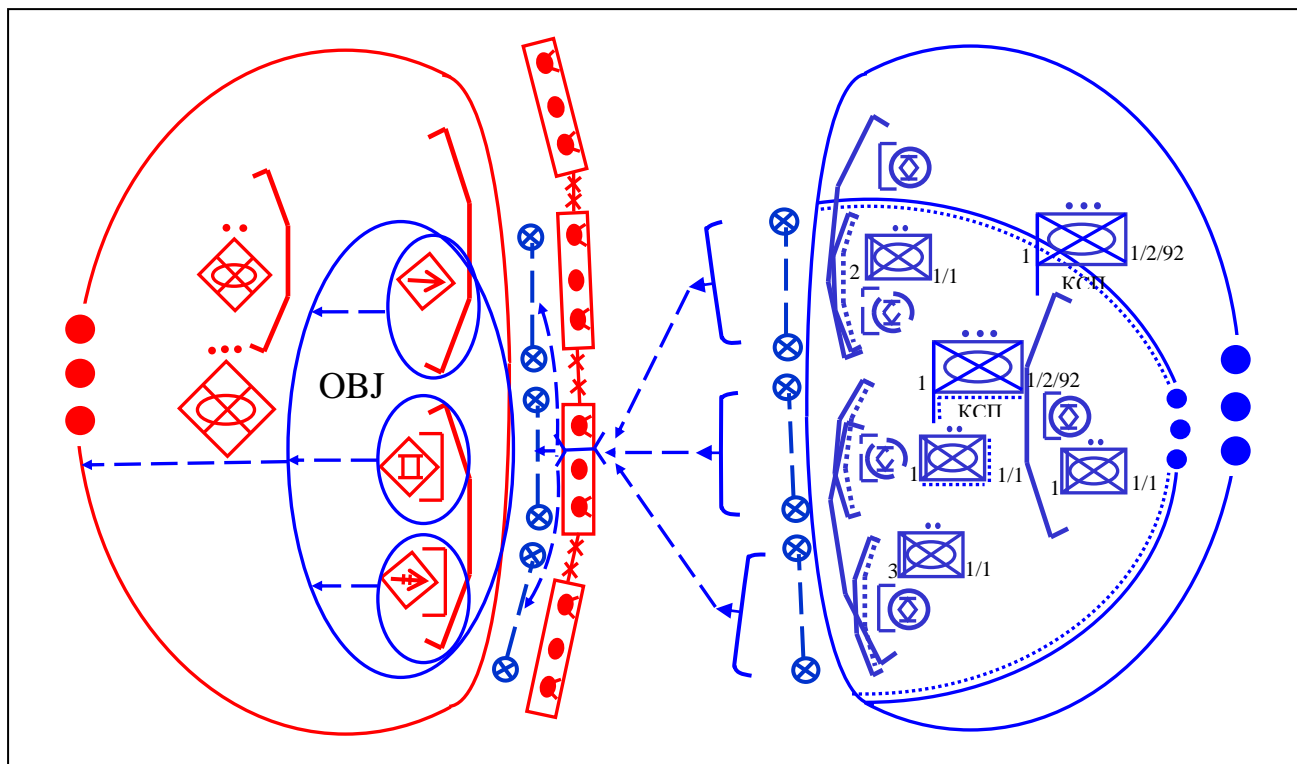

Рис. 1.3. Наступ із положення безпосереднього зіткнення з противником

Вихідне положення для наступу займається після необхідного перегрупування підрозділів з положенні оборони або їх зміни. Рубіж переходу в атаку, як правило, призначається по рубежу першої траншеї.

Перегрупування – це організоване переміщення підрозділу, який знаходиться у безпосередньому зіткненні з противником в опорному пункті (на позиції, ділянці траншеї, яку він займає), з метою створення бойового порядку і зайняття вихідного положення для наступу. Перегрупування може здійснюватись по фронту або з відведенням підрозділу в глибину оборони.

У ході перегрупування *особовий склад* механізованого взводу роти першого ешелону по траншеях і ходах сполучення приховано переміщується на свою ділянку у вихідній позиції роти і займає вихідне положення для наступу в першій траншеї. БМП (БТР) взводу займають вогневі позиції поруч зі своїми відділеннями або за ними на відстані **до 50 м**. У разі неможливості прихованого переміщення вони залишаються на своїх вогневих позиціях і використовуються для ведення вогню прямою наводкою або висуваються до взводу під час

вогневої підготовки атаки. Управління бойовими машинами здійснюється через заступника командира взводу (головного сержанту взводу).

Танковий взвод може розташовуватися на *вихідній позиції танкової роти* на відстані **2-4 км** від переднього краю оборони, на *очікувальній позиції батальйону* на відстані **5-7 км** від нього або залишитися в опорному пункті, який займав раніше. Маршрути виходу танків на рубіж переходу в атаку завчасно розвідуються і позначаються.

Вогневі засоби, що призначені для ведення вогню прямою наводкою, розташовуються на вогневих позиціях на відстані, що забезпечує виконання поставленого завдання.

Взвод, що діє у складі роти другого ешелону батальйону або в якості загальновійськового резерву батальйону займає вихідне положення для наступу у *другій або третій траншеї*.

Зміна – це організований вихід підрозділу на напрямок майбутнього наступу з метою зміни підрозділу, що там обороняється, і зайняття вихідного положення для наступу. У першу чергу змінюються механізовані, а потім танкові підрозділи.

Перегрупування (зміна) підрозділів проводиться приховано, як правило, у ніч перед наступом або за інших умов обмеженої видимості з виконанням заходів щодо введення противника в оману. Про зайняття вихідного положення для наступу командир взводу доповідає командирі роти.

У вихідному положенні для наступу підрозділи суворо виконують встановлений раніше режим поведінки і знаходяться в готовності до відбиття можливого наступу противника. При виявленні відводу противником підрозділів зі свого переднього краю в глибину оборони командир взводу (відділення, танка) повинен негайно доповісти про це старшому командирі.

1.6 Атака

1.6.1 Сутність атаки

Атака (слайд 17) полягає у стрімкому і безупинному русі танкових і механізованих підрозділів у бойовому порядку в поєднанні з вогнем найвищої напруги усіх вогневих засобів з метою знищення противника і оволодіння визначеним районом (рубежем, об'єктом).

Використовуючи вогонь артилерії і удари авіації (слайд 18), танкові підрозділи атакують противника у бойовій лінії і ведуть по ньому вогонь з ходу. Механізовані підрозділи атакують услід за танками у *пішому порядку (взимку на лижах)*, в *броньованому порядку на БМП (БТР) або десантом на танках* і знищують у першу чергу цілі, що заважають просуванню танків. Перед атакою механізованих і танкових підрозділів за рішенням старшого командира, як правило, проводиться вогнева підготовка атаки, а в ході наступу – вогнева підтримка військ, що наступають.

1.6.2 Способи атаки

Атака механізованого підрозділу в пішому порядку застосовується при прориві підготовленої оборони противника, наступі в населеному пункті, оволодінні укріпленим районом, а також на важкодоступній для танків і БМП

(БТР) місцевості (в горах, лісі). При цьому особовий склад діє безпосередньо за танками на відстані, що забезпечує їх безпеку від розривів снарядів своєї артилерії і підтримку просування танків вогнем стрілецької зброї. БМП (БТР) у цьому випадку, використовуючи складки місцевості, ривками від рубежу до рубежу (від укриття до укриття) просуваються за своїми відділеннями на відстані, яка забезпечує надійну підтримку вогнем особового складу, що атакує, а БМП зі стабілізованим озброєнням – безпосередньо в бойовій лінії своїх відділень або у складі групи бойових машин. Після спішування особового складу в БМП (БТР) залишаються навідники-оператори (кулеметники БТР), механіки-водії (водії) і заступник командира взводу (головний сержант взводу) (слайд 19, рис. 1.4).

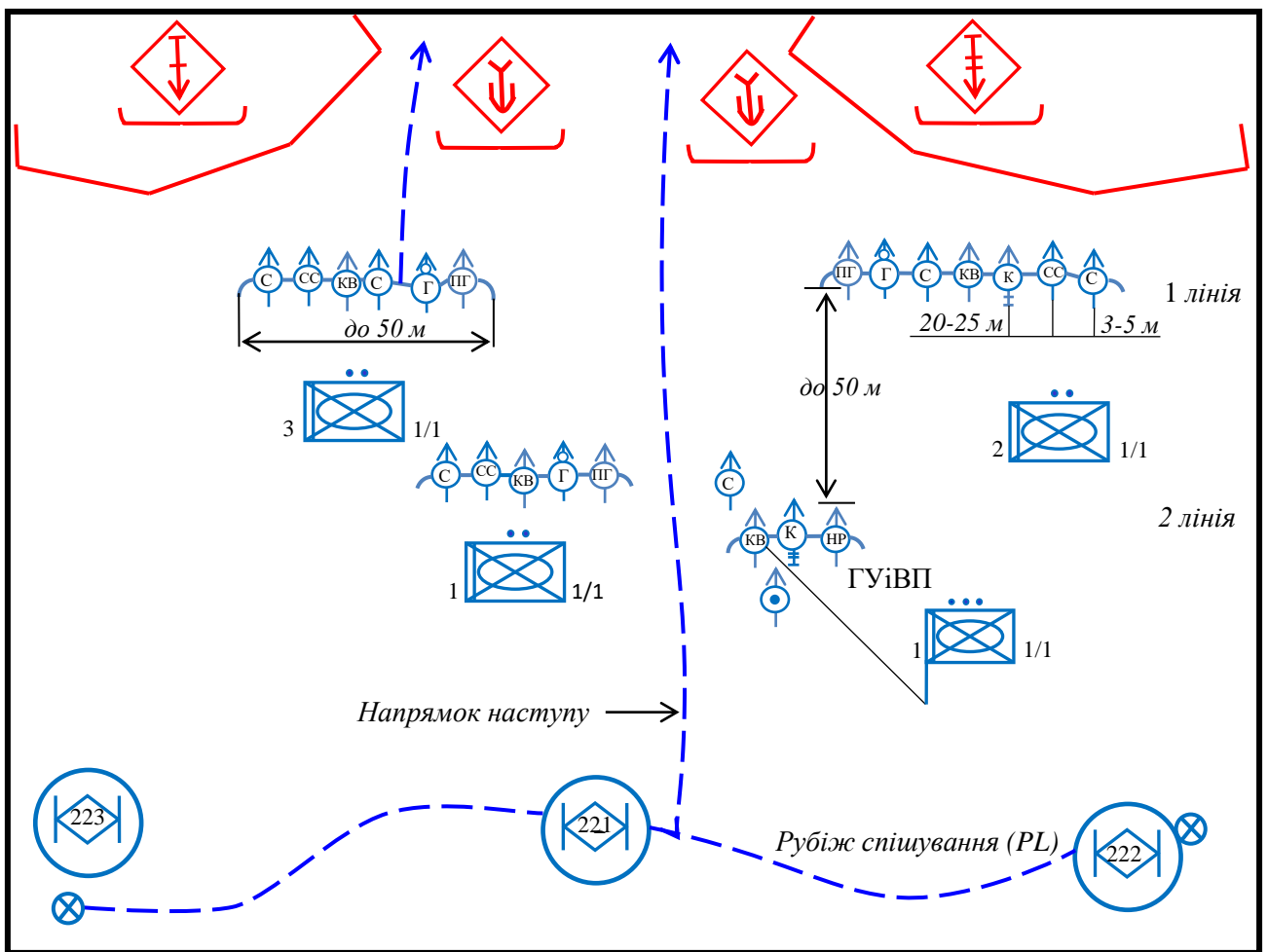

Рис. 1.4. Атака механізованого взводу в пішому порядку при діях в дві лінії

Атака в пішому порядку може проводитися одночасно або послідовно. При *одночасній атаці* всі відділення взводу (весь особовий склад відділення) наступає в одну лінію. *Послідовна атака* застосовується при діях механізованого підрозділу в дві лінії.

Атака у броньованому порядку на БМП (БТР) застосовується на доступній для бойових машин місцевості під час наступу на противника, який поспішно перейшов до оборони і не чинить організованого опору, а також коли його оборона надійно подавлена зі знищенням більшої частини протитанкових

засобів. При цьому танки атакують слідом за розривами снарядів своєї артилерії, а механізований підрозділ на БМП (БТР) діє в бойовій лінії за танками на відстані **100-200 м** від них.

В окремих випадках (бездоріжжя, глибокий сніговий покрив, інші складні умови) зближення з противником, а на окремих ділянках і атаку, механізований підрозділ може здійснювати десантом на танках.

Взвод атакує на фронті **до 300 м**, механізоване відділення в пішому порядку – **до 50 м**. Танковий взвод атакує противника в бойовій лінії, а механізований взвод (відділення) залежно від обстановки – у бойовій лінії в пішому порядку або на БМП (БТР).

1.7 Місце взводу у бойовому порядку роти і батальйону

Тактика дій взводу в наступальному бою залежить від його ролі і місця в бойовому порядку роти (батальйону).

Механізований (танковий) взвод веде наступальний бій (слайд 20):

- у складі роти;
- самостійно, у якості:
  - загальновійськового резерву;
  - бойового розвідувального дозору.

Механізований взвод, крім того, застосовується в складі тактичного повітряного (морського) десанту, а також може складати основу штурмової групи.

Танковий взвод і БМП механізованого взводу у повному складі або окремими машинами можуть залучатися для стрільби прямою наводкою по виявлених цілях противника в ході вогневої підготовки атаки.

1.8 Засоби посилення механізованого (танкового) взводу

Механізованому взводу у залежності від завдання і умов обстановки може додаватися (слайд 21):

- протитанкове відділення;
- гранатометне;
- вогнетметне відділення;
- а під час виконання самостійних завдань, крім того:
  - танки, гармати (міномети) й інші вогневі засоби;
  - інженерно-саперний підрозділ;
  - підрозділ РХБ розвідки.

Танковому взводу може додаватися механізоване відділення.

Засоби посилення застосовуються (слайд 22) для знищення і подавлення живої сили і вогневих засобів противника, які перешкоджають просуванню взводу або контратакують його. Вони діють у бойовому порядку взводу і уражають противника за командою командира взводу або самостійно.

Інженерно-саперний підрозділ використовується для ведення інженерної розвідки, пророблення проходів у загородженнях, підриву об'єктів і фортифікаційних споруд (будинків) разом із противником, що їх обороняє.

Підрозділ РХБ розвідки використовується для виявлення зон зараження і знаходження шляхів їх обходу.

1.9 Бойове завдання взводу в наступі

Змістом бойового завдання підрозділів у наступі є знищення (розгром) противника перед фронтом їх наступу і оволодіння визначеним рубежем (районом) місцевості в призначений термін. Головним об'єктом дій підрозділів, що наступають є, безумовно, противник.

Бойове завдання взводу визначається в залежності від характеру оборони противника, ступеню її подавлення, замислу бою, а також від його бойових можливостей, особливостей місцевості та інших умов обстановки.

Бойове завдання механізованого (танкового) взводу (слайд 23) у наступальному бою включає об'єкт атаки і напрямок продовження наступу. В окремих випадках, коли перед фронтом наступу противник не розвіданий, під час ведення наступального бою в особливих умовах і при постановці бойового завдання по радіо взводу може бути вказаний тільки напрямок наступу (слайд 24, рис. 1.5).

Взводу, який складає загальновійськовий резерв, вказується напрямок (маршрут) і порядок переміщення у ході бою та можливі завдання, до виконання яких бути готовим.

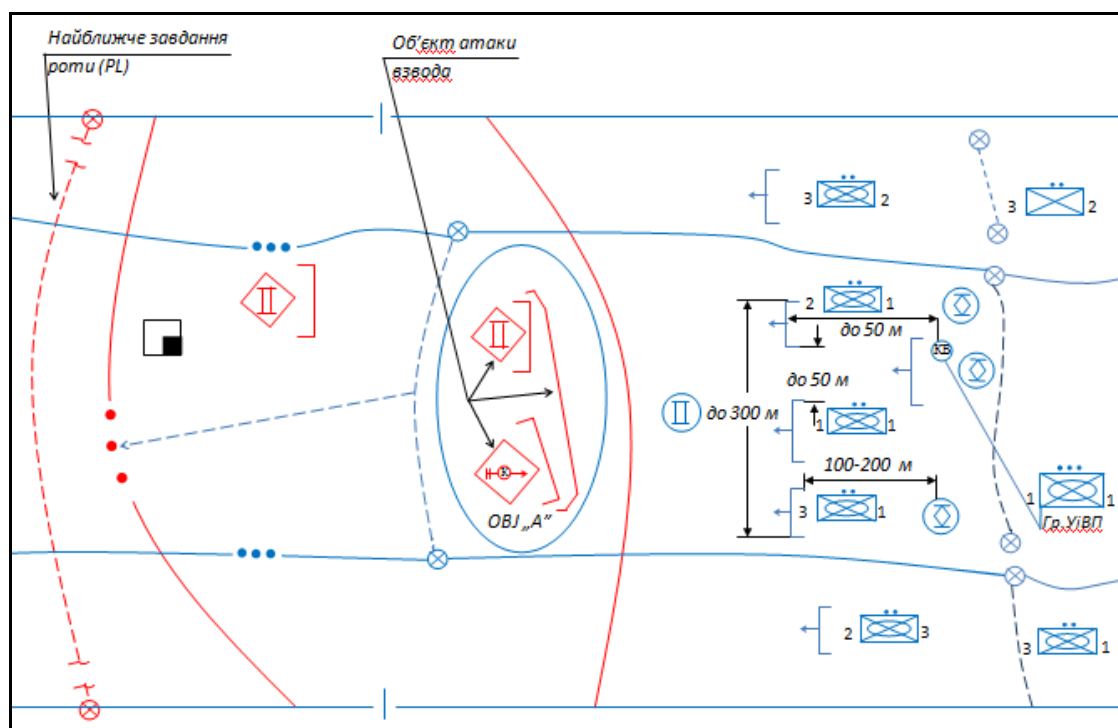

Рис. 1.5. Бойове завдання взводу в наступі

1.6.1 Об'єкт атаки механізованого (танкового) взводу (слайд 24)

Об'єктом атаки механізованого (танкового) взводу, як правило, є жива сила в окопах або в інших фортифікаційних спорудах, а також танки, гармати, ПТРК, кулемети й інші вогневі засоби противника, які розташовані в першій траншеї і в найближчій глибині перед фронтом наступу взводу.

1.6.2 Напрямок продовження наступу взводу (слайд 25)

Напрямок продовження наступу взводу визначається так, щоб забезпечувалося виконання найближчого завдання роти.

З оволодінням визначеним об'єктом атаки взвод продовжує безупинний наступ у зазначеному напрямку, під час якого йому ставиться нове бойове завдання (об'єкт атаки).

1.10 Бойовий порядок механізованого взводу

У тісному взаємозв'язку з поставленими підрозділам завданнями будується їхній бойовий порядок. Він повинен відповідати замислу бою і умовам обстановки. Бойовий порядок будується так, щоб забезпечити успішний розгром противника, рішуче зосередження зусиль на обраному напрямку, тісне і безперервне поєднання вогню, руху і маневру в ході наступального бою, можливість своєчасного нарощування зусиль із глибини, використання вигідних умов місцевості, найменшу уразливість підрозділів від ударів усіх видів зброї противника, безперервну взаємодію і зручність управління підрозділами.

Бойовий порядок механізованого взводу складається з (слайд 26):

- бойових порядків відділень з інтервалами між ними до 50 м;
- групи управління і вогневої підтримки, що діє за ними на відстані до 50 м.

Засоби посилення, як правило, залишаються в безпосередньому підпорядкуванні командира взводу і входять до складу групи управління і вогневої підтримки.

У деяких випадках у взводі можуть створюватися група бойових машин та інші групи (захоплення, прикриття, розгородження) (слайд 27, рис. 1.6).

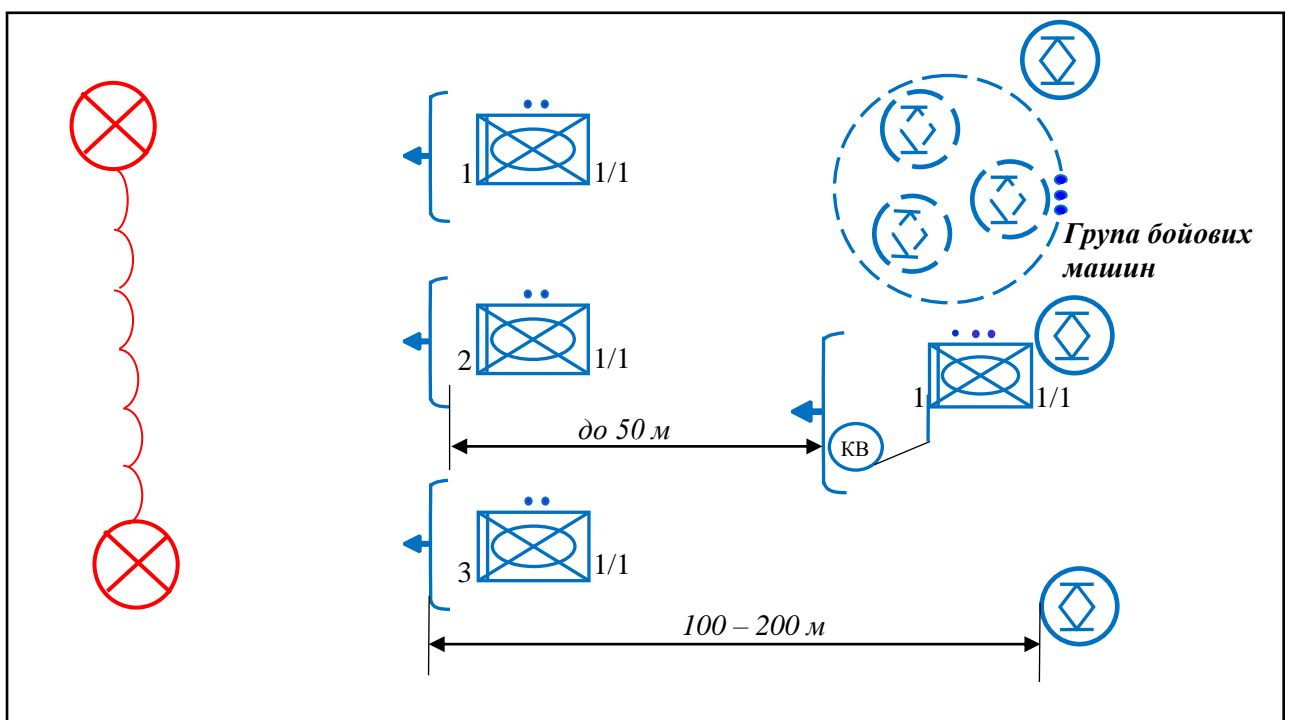

Рис. 1.6. Бойовий порядок механізованого взводу в наступі (в одну лінію)

Механізований взвод в залежності від поставленого завдання та умов обстановки наступають в одну (слайд 27, рис. 1.6) або дві лінії. Інтервали між відділеннями по фронту і в глибину можуть бути до **50 м**.

Під час наступу взводу у дві лінії (рис. 1.7, слайд 28) одне з відділень діє за бойовими порядками відділень першої лінії і виконує завдання щодо їх підтримки (прикриття) під час подолання загороджень, атаки і знищення противника в траншеї, відбиття раптового нападу противника з флангу. Відділення другої лінії може використовуватися для заміни відділень, які зазнали втрат від вогню противника, а також для здійснення маневру й атаки противника у фланг і тил та виконання інших завдань.

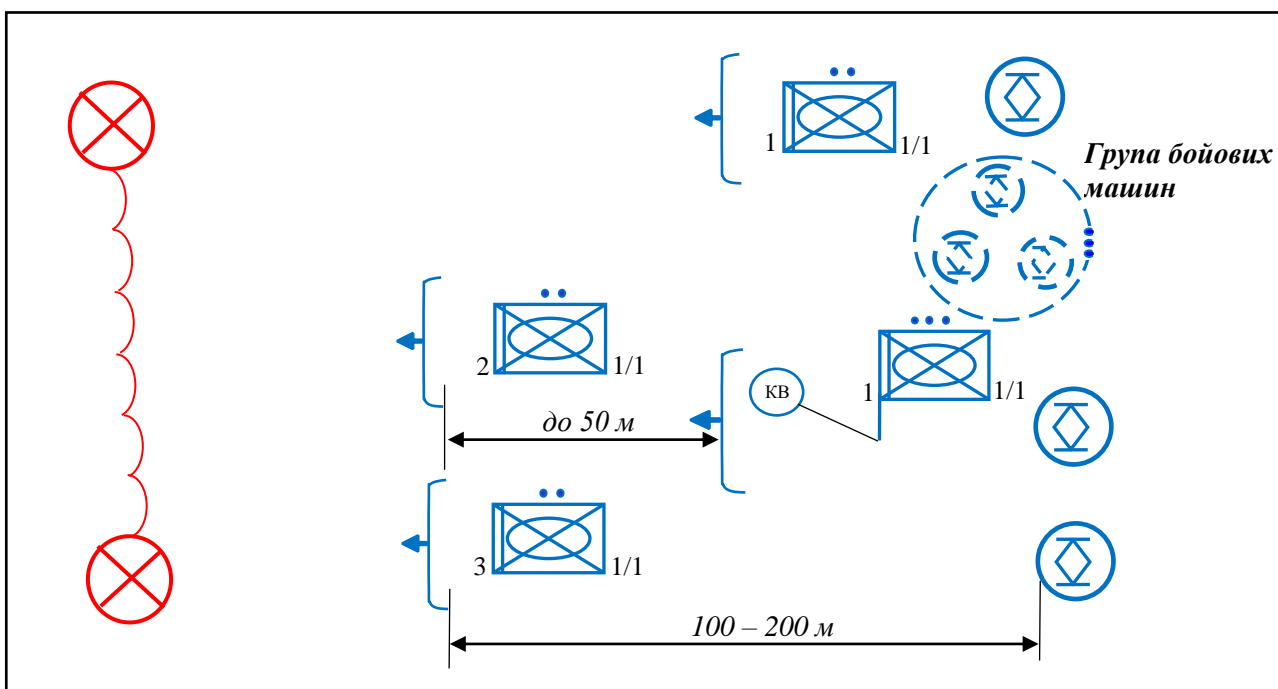

Рис. 1.7. Бойовий порядок механізованого взводу в наступі (в дві лінії)

Група управління і вогневої підтримки (слайд 29) призначається для управління підрозділами і вогневими засобами у ході наступального бою та підтримки їх вогнем. Вона діє на відстані до **50 м** за відділеннями, які наступають, або безпосередньо в їх бойових порядках. Діями групи керує особисто командир взводу. Зазвичай до її складу входять: обслуга кулемета, снайпер, додані вогневі засоби. Зі складу групи командир взводу призначає спостерігача і зв'язківців. Спостерігач веде спостереження за противником, результатами вогню, діями бойових машин, положенням сусідів і доповідає результати спостереження командирі взводу. Він розташовується за **3-10 м** перед командиром взводу або біля нього. При переміщенні КСП спостерігач першим пересувається у район, який визначив командир взводу. Зв'язківець спостерігає за сигналами командирів відділень, доданих і підтримуючих підрозділів, які знаходяться перед КСП. Він передає розпорядження командира взводу встановленими сигналами або голосом. Зв'язківець розташовується за **3-6 м** від командира взводу і завжди пересувається разом із ним. Другий

зв'язківець спостерігає за сигналами командирів підрозділів, які знаходяться позаду КСП, а при відсутності радіозв'язку – і за сигналами командира роти. Він розташовується в **3-6 м** за командиром взводу у місці, що дозволяє непомітно для противника подавати сигнали в тил. При переміщенні КСП другий зв'язківець пересувається останнім, не припиняючи спостереження за сигналами командира роти.

Група бойових машин (слайд 30) створюється для підтримки бою механізованих відділень вогнем свого озброєння. Діями групи бойових машин керує командир взводу через свого заступника (головного сержанта взводу). БМП (БТР) залежно від обставин і рішення командира взводу можуть діяти разом зі своїми відділеннями або у складі групи управління і вогневої підтримки.

1.7.1 Бойовий порядок механізованого взводу, який наступає в пішому порядку

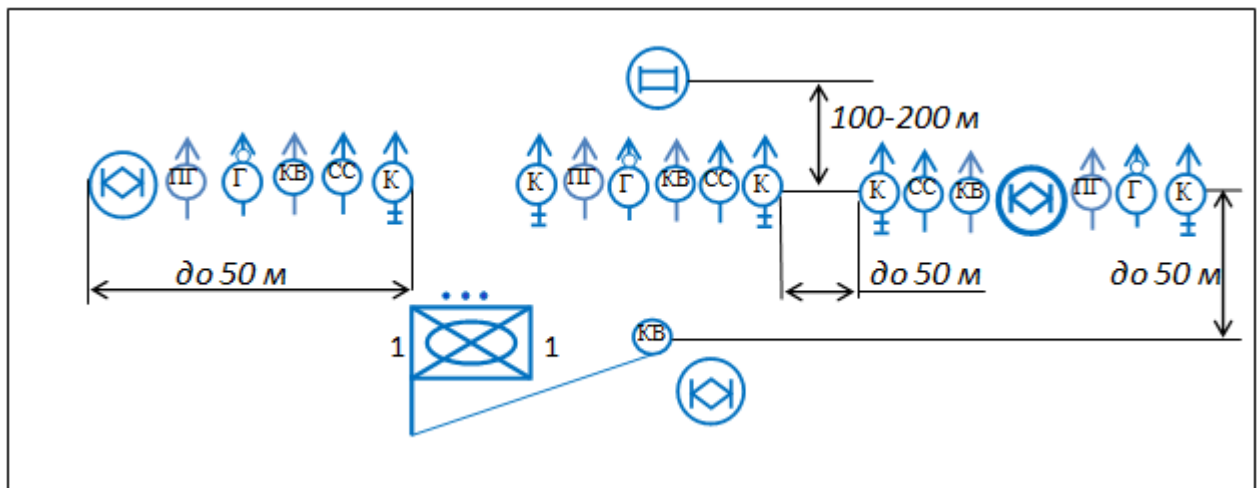

Рис. 1.8. Бойовий порядок механізованого взводу, що наступає в пішому порядку в одну лінію

Бойовий порядок механізованого взводу, що наступає у пішому порядку, може будуватися в одну або у дві лінії (слайд 31, рис. 1.8). Під час ведення наступального бою положення відділень (бойових машин) у бойовій лінії може бути кутом назад (вперед) або уступом праворуч (ліворуч).

1.7.2 Бойовий порядок механізованого взводу, який наступає на бойових машинах

Бойовий порядок механізованого взводу, який наступає на бойових машинах, а також танкового взводу складається з *лінії бойових машин* (слайд 32, рис. 1.9, 1.10). БМП (БТР), танки розташовуються кутом назад (вперед) або уступом праворуч (ліворуч), інтервали між ними можуть бути до **100 м**. Засоби посилення діють у бойовій лінії або за нею.

Управління підрозділами і вогнем при наступі в пішому порядку командир механізованого взводу здійснює переміщуючись на відстані до **50 м**

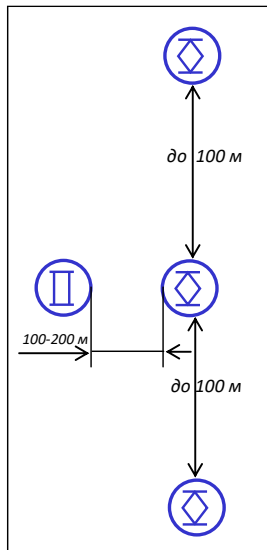

Рис. 1.9. Бойовий порядок механізованого взводу, що наступає на бойових машинах піхоти (варіант)

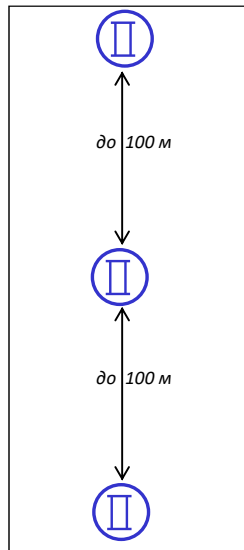

Рис. 1.10. Бойовий порядок танкового взводу в наступі (варіант)

за бойовою лінією відділень на напрямку, звідки забезпечується найкраще спостереження за місцевістю, противником, діями підлеглих і сусідів.

Командир танкового взводу, а також механізованого взводу при наступі на БМП (БТР) управляє діями підлеглих з бойової машини, що діє в бойовій лінії взводу.

1.11 Ведення наступу

Дане підпитання вноситься для самостійного вивчення курсантами (студентами) під час підготовки до семінару, групової вправи і тактичного заняття з даної тематики.

На основі вищесказаного можна зробити такі висновки:

1. В сучасних умовах виросли кількість і різноманіття завдань які виконує взвод в наступальному бою, у тому числі і самостійно, виникли нові елементи його бойового порядку.

2. Сьогодення вимагає від командирів уміння повністю реалізувати бойові можливості підрозділів, здатності до продуманих, нестандартних дій при підготовці та в ході наступу.

2 Робота командира взводу з організації наступу (слайд 33)

2.1 Підготовка наступального бою (слайд 34)

Бойовий досвід переконливо свідчить про прямий зв'язок успіху наступу зі старанністю його підготовки.

Підготовка наступального бою у взводі починається з отриманням бойового завдання від старшого командира і включає:

- організацію бою;
- підготовку взводу до бойового застосування;
- практичну роботу командира в підлеглих підрозділах;
- під час підготовки наступу *в умовах безпосереднього зіткнення з противником*, крім того:
  - обладнання ділянки взводу на вихідній позиції роти;
  - зайняття вихідного положення для наступу.

2.2 Загальний порядок роботи командира взводу з організації наступального бою

Одним із важливіших заходів підготовки наступального бою є його *організація*.

Порядок і зміст роботи командира взводу з організації наступального бою залежить від отриманого завдання, умов переходу в наступ та наявності часу. У всіх випадках робота з організації бою повинна проводитись так, щоб забезпечити безперервне управління підрозділами, своєчасне прийняття рішення і постановку завдань. При цьому більшу частину часу необхідно надати підпорядкованим командирам для підготовки до виконання бойового завдання.

З отриманням бойового наказу (розпорядження) командир взводу (відділення, танка) приступає до *організації бою*, в ході якої (слайд 35):

- усвідомлює завдання;
- проводить розрахунок часу;
- оцінює обстановку;
- приймає рішення;
- проводить рекогносцировку;
- віддає бойовий наказ;
- організовує взаємодію, управління, бойове забезпечення та виконання заходів інших видів всебічного забезпечення бою.

Робота з організації бою під час підготовки наступу (слайд 36) в умовах безпосереднього зіткнення з противником, а *якщо дозволяє обстановка*, то і при переході у наступ з висуванням із глибини (з ходу), проводиться на місцевості. *Якщо обстановка не дозволяє*, то основні заходи з організації бою командир взводу проводить по карті (схемі, на макеті місцевості). У подальшому він уточнює своє рішення у ході рекогносцировки або з виходом взводу на відстань, яка дозволяє спостереження за об'єктом атаки (зайняттям ділянки взводу на вихідній позиції роти).

2.2.1 Усвідомлення завдання (слайд 37)

Під час усвідомлення завдання командир взводу повинен зрозуміти:

- мету майбутніх дій і замисел старшого командира;
- завдання роти (під час наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником – вихідну позицію роти, засоби посилення, найближче завдання і напрямок продовження наступу, хто підтримує; під час наступу з висуванням із глибини (з ходу), крім того, – маршрут висування, вихідний пункт, рубіж розгортання в ротні колони і час його проходження, рубіж переходу в атаку);
- завдання свого взводу (під час наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником – місце взводу в бойовому порядку роти, ділянку взводу на вихідній позиції роти і час її зайняття, засоби посилення, об'єкт атаки і напрямок продовження наступу, хто підтримує; під час наступу з висуванням із глибини (з ходу), крім того, – маршрут висування, рубіж розгортання у взводні колони і час його проходження, рубіж переходу в атаку і час виходу на нього, при атаці в пішому порядку – й рубіж спішування);
- завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира на напрямку наступу взводу;
- завдання сусідів (рубіж переходу в атаку і спішування, під час наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником – вихідне положення, об'єкт атаки і напрямок продовження наступу), порядок взаємодії з ними;
- час готовності до виконання завдання, порядок доповіді рішення і роботи на місцевості.

У результаті усвідомлення завдання командир взводу повинен визначити першочергові заходи щодо підготовки до бою, розраховувати наявний на підготовку взводу час і зорієнтувати підлеглих щодо майбутніх дій.

2.2.2 Оцінювання обстановки (слайд 38)

Під час оцінки обстановки командир взводу повинен вивчити:

- склад, положення і можливий характер дій *противника*, місця розташування його вогневих засобів перед фронтом наступу, на флангах та у найближчій глибині;
- стан, забезпеченість і можливості *взводу і доданих підрозділів* (вогневих засобів);
- склад, положення і характер дій *сусідів* і умови взаємодії з ними, а також вогневими засобами *старшого командира*, які виконують завдання на напрямку дій взводу;
- характер *місцевості*, її захисні і маскувальні властивості, вигідні підступи до переднього краю противника, загородження і перешкоди, умови спостереження, ведення вогню і здійснення маневру.

Крім того, командир взводу повинен враховувати *стан погоди, пору року, час доби* та їх вплив на підготовку і ведення наступального бою.

2.2.3 Прийняття рішення на наступальний бій (слайд 39)

Приймаючи рішення командир взводу визначає:

- спосіб дій у ході ведення наступального бою;
- завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам.

У способі дій він визначає:

- напрямок зосередження основних зусиль, об'єкти (цілі), від захоплення (ураження) яких залежить успіх наступу;
- порядок дій при переході в атаку, зближенні з противником, подоланні загороджень і перешкод, захопленні (знищенні) об'єкту атаки, веденні бою в глибині оборони противника;
- побудову бойового порядку;
- заходи щодо введення противника в оману.

Визначені в рішенні завдання відділенням (танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам викладаються у четвертому пункті бойового наказу (після слова “наказую”) і розглядаються в п. 2.2.5.

Рішення командир взводу *оформляє на робочій карті*.

2.2.4 Проведення рекогносцировки (слайд 40)

Під час рекогносцировки командир взводу вивчає місцевість, вказує (призначає) орієнтири та уточнює:

- накреслення переднього краю оборони противника і розташування його вогневих засобів, особливо протитанкових, місця і характер загороджень, перешкод, а також цілі, що уражаються засобами старшого командира; бойові завдання відділень (танків) і доданих вогневих засобів;
- рубіж переходу в атаку і спішування;
- місця проходів у загородженнях і переходів через перешкоди;
- місця виконання завдань силами і засобами старшого командира на напрямку наступу взводу, а також завдання сусідів.

Під час наступу з висуванням із глибини (з ходу) він, крім того, уточнює:

- маршрут висування;
- рубежі розгортання;
- район навішування на танки каткових мінних тралів;
- місця посадки особового складу при діях десантом на танках, пропуску через бойові порядки підрозділів, які обороняються попереду, рубіж спішування, а під час наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником – вихідне положення для наступу (ділянку взводу на вихідній позиції роти), маршрути виходу БМП (БТР) до взводу (відділення), місця пропуску танків через свої бойові порядки.

2.2.5 Зміст бойового наказу командира взводу на наступальний бій

У бойовому наказі на наступальний бій командир взводу *вказує* (слайд 41):

у першому пункті – стислі висновки із оцінки противника (склад, положення, характер можливих дій противника, місця розташування його вогневих засобів);

у другому пункті – завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира (начальника) в інтересах дій підрозділу, а також завдання сусідів;

у третьому пункті – бойове завдання взводу та порядок його виконання;

у четвертому пункті (слайд 42) (після слова “наказую”) – бойові завдання відділенням танкам), доданим підрозділам і вогневим засобам, а також елементам бойового порядку (групам), що створюються;

у п'ятому пункті – витрата ракет і боєприпасів на виконання бойового завдання;

у шостому пункті – час готовності підрозділу до бою;

у сьомому пункті – своє місце і заступника.

У бойовому наказі на наступ під час постановки завдань командир взводу вказує (слайд 43):

механізованим відділенням (танкам):

– завдання щодо знищення противника;

– місце в бойовому порядку;

– порядок і способи переходу в атаку, подолання загороджень, атаки;

– об'єкт атаки і цілі, на знищенні яких зосередити основні зусилля, напрямок продовження наступу;

– рубіж переходу в атаку і спішування (під час наступу з безпосереднього зіткнення з противником – ділянку взводу на вихідній (очікувальній) позиції роти (батальйону);

групі управління і вогневої підтримки:

– бойовий склад, завдання щодо підтримки бою відділень;

– місце в бойовому порядку, напрямок і порядок переміщення в ході бою.

– *снайперу* додатково вказується цілі для знищення, порядок спостереження і ведення вогню, місце в бойовому порядку;

– *санітару-стрільцю* – завдання і місце перебування.

групі бойових машин (якщо вона створюється):

– склад, завдання щодо ведення наступу;

– місце в бойовому порядку, напрямок і порядок переміщення в ході бою;

– можливі рубежі розгортання, завдання і порядок дій на кожному рубежі.

Під час атаки в пішому порядку командир механізованого взводу вказує порядок спішування особового складу і дій після цього бойових машин.

У сьомому пункті бойового наказу, крім звичайних питань, вказується час зайняття вихідного положення (виходу на рубіж переходу в атаку).

2.2.6 Організація взаємодії

Під час організації взаємодії командир взводу (слайд 44):

1. Доводить сигнали оповіщення, управління, взаємодії і порядок дій за ними;

2. Узгоджує дії штатних і доданих підрозділів (вогневих засобів) між собою та з силами і засобами старшого командира, які виконують завдання в інтересах взводу на напрямку його дій при:

– висуванні до рубежу переходу в атаку (під час наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником – при зайнятті вихідного положення для наступу);

– проходженні танків через позиції механізованих підрозділів;

– подоланні своїх загороджень, проробленні проходів та подоланні загороджень противника (слайд 45);

– розгортанні в бойовий порядок і переході в атаку;

– знищенні противника в об'єкті атаки і веденні бою в глибині оборони противника;

– відбитті нападу повітряного противника і застосуванні ним ЗМУ і ВТЗ.

3. Командири механізованого, гранатометного і протитанкового взводів, крім того, повинні вказати номери (розпізнавальні знаки) танків, які атакують перед взводом.

2.2.7 Організація управління (слайд 46)

При організації управління командир взводу:

– доводить радіодані;

– встановлює порядок використання засобів зв'язку і доведення сигналів оповіщення, управління, взаємодії під час підготовки і в ході виконання бойового завдання;

– визначає способи цілевказання і корегування вогню;

– вказує своє місце і заступника.

2.2.8 Організація бойового забезпечення

При організації бойового забезпечення командир взводу визначає (слайд 47):

з розвідки – порядок і способи ведення розвідки, завдання елементам бойового порядку на період підготовки до наступального бою і в ході його ведення (сектор ведення розвідки, за чим спостерігати, на що звертати особливу увагу, порядок доповіді);

з охорони – завдання охорони, скільки і де мати спостерігачів, чергових вогневих засобів, чатових, порядок спостереження за місцевістю і повітрям під час підготовки до наступу, порядок дій під час раптового нападу противника; порядок спостереження і доповіді про обстановку в ході бою.

з тактичного маскуванню – завдання з маскуванню ділянки взводу на вихідній позиції (у вихідному районі), озброєння і техніки, терміни їх виконання; порядок використання табельних засобів, місцевих матеріалів і маскувальних властивостей місцевості; заходи щодо забезпечення режиму таємності і протидії розвідці противника під час підготовки і в ході ведення до наступу;

з інженерного забезпечення – обсяг і терміни інженерного обладнання місця розташування взводу у вихідному районі (ділянки взводу на вихідній позиції); способи, час і місце пророблення проходів у своїх загородженнях і перед переднім краєм оборони противника, порядок їх позначення і способи подолання; які місцеві матеріали використовувати при фортифікаційному обладнанні, місця їх заготівлі; порядок отримання інструменту і матеріалів. При переході в наступ з висуванням із глибини додатково – порядок позначення маршруту, по якому висувається взвод, і пунктів розгортання, подолання перешкод під час висування до рубежу переходу в атаку; інженерні заходи щодо забезпечення захисту від ЗМУ і ВТЗ. Командир танкового взводу, крім того, вказує район навішування на танки каткових мінних тралів;

з радіаційного, хімічного і біологічного захисту – завдання з радіаційної, хімічної розвідки і спостереження; порядок організації радіаційного контролю і розподілу дозиметрів; сигнали оповіщення про РХБ зараження і порядок дій за ними; порядок використання засобів індивідуального і колективного захисту; порядок застосування термодимової апаратури бойових машин і аерозольних (димових) засобів до і під час наступу; місце і час технічної перевірки протигазів і проведення спеціальної обробки.

У вказівках з виконання заходів інших видів забезпечення командир взводу вказує:

з морально-психологічного забезпечення – які заходи, де, з ким і в який час проводяться до початку наступу; порядок бойового інформування, протидії інформаційно-психологічному впливу противника в ході бою;

з технічного забезпечення – порядок підготовки озброєння і техніки до бойового застосування, поповнення ракет і боєприпасів, ремонту пошкоджених зразків озброєння і техніки або передачі їх ремонтним засобам старшого командира;

з тилового забезпечення – порядок дозавправлення техніки пальним, отримання запасів матеріальних засобів, забезпечення особового складу гарячою їжею і питною водою до і під час наступу;

з медичного забезпечення – порядок відправлення в лікувальні установи поранених і хворих до початку наступу; порядок надання само- і взаємодопомоги у разі отримання поранень і травм у ході бою, збору і охорони поранених, а також місця розташування і напрямок переміщення медичного посту роти і медичного пункту батальйону.

2.2.9 Оформлення бойових документів

При оформленні бойових документів командир взводу веде робочу карту, на якій відображається (слайд 48):

– накреслення траншей і ходів сполучення противника, розташування його вогневих засобів перед фронтом наступу взводу і на його флангах на глибину бойового завдання взводу, можливий характер дій противника;

– вихідна позиція взводу, об'єкт атаки і цілі, на знищенні яких необхідно зосередити зусилля взводу;

– завдання, які виконуються силами і засобами старшого командира, місця і номери проходів у мінно-вибухових загородженнях, а *під час наступу з висуванням із глибини (з ходу)* – пункт (рубіж) розгортання у взводні колони, рубіж переходу в атаку і рубіж спішування (при проведенні атаки в пішому порядку) та інші дані.

Як висновок по другому питанню, хотілося б зазначити, що при підготовці наступального бою командир повинен уникати шаблону, проявляти творчість та ініціативу, засновані на всебічному урахуванні умов бойової обстановки, на знанні способів ведення бою, на знанні тактики противника.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Надзвичайно складний, тернистий і разом з тим, повчальний і багатодосвідний шлях до досягнення мистецтва наступу в ході численних війн.

Реалізація наступальних планів командирів завжди тісно перепліталася з умілим досягненням раптовості нанесення удару, сміливим зосередженням зусиль, чіткістю управління, гнучкістю взаємодії, всебічного забезпечення, глибокою передбачливістю, майстерним бойовим шикуванням підрозділів.

Характерним для тактичних дій у нових умовах є поєднання як традиційних способів ведення наступу у вигляді прориву і застосування атаки в спішених бойових порядках, так і новітніх форм боротьби, таких, як: комбінована повітряно-наземна атака; точкові вибіркові удари високоточної зброї; мінно-вогневе ураження; радіоелектронний удар; повітряний бій вертольотів; маневр ударними вертолітними частинами; рейдові дії підрозділів; дії тактичних повітряних десантів.

Такий об'ємний характер наступу потребує високого мистецтва від командирів і штабів.

На цьому лекцію закінчено. Слід сказати, що часу лекції недостатньо для всебічного розглядання її теми. З більшою частиною навчального матеріалу вам належить ознайомитися самостійно.

Щоб закріпити, отримані на лекції знання, набути навичок в управлінні взводом в наступальному бою, програмою навчальної дисципліни передбачено проведення у цьому семестрі за даною темою групової справи і тактичного заняття. Вважаючи на важливість і складність матеріалу, рекомендую сумлінно готуватися до цих занять.

Лекцію розробив
старший викладач кафедри
загальновійськових дисциплін

Геннадій ЗМІЇВСЬКИЙ

Лекція обговорена і схвалена
на засіданні кафедри,
протокол № _____
від « _____ » _____ 20__ р.